

IV Zjazd Niemcoznawców (Wrocław, 19-21 października 2022)

„Niemcy patrzą na Wschód”

Jeszcze do niedawna zaproponowanie takiego tematu przewodniego dla konferencji naukowej wydawałoby się mało interesujące. Niemcy i ich stosunek do Europy Wschodniej już od wielu dekad analizowano z punktu widzenia różnych dyscyplin. Zwracano po wielokroć uwagę na historyczne związki między imperialnymi celami, a ich zbrodniczą realizacją podczas drugiej wojny światowej.

Niesprowokowana agresja rosyjska na Ukrainę zmieniła jednak ugruntowany sposób rozważania kwestii wschodnioeuropejskich, w którym na plan pierwszy wysuwała się niemiecka wina. Po raz pierwszy od wielu dziesięcioleci Berlin został zmuszony do przededefiniowania swego stosunku do Europy Wschodniej, zwłaszcza do Moskwy i Kijowa. Mniej myśleć o przeszłości i relacjach z Rosją, a bardziej zaangażować się w otwarcie szans dla pokojowej i demokratycznej przyszłości Ukrainy. Wprowadzie zapowiadany „przełom” w tym zakresie jeszcze w pełni nie nastąpił, jednak trwająca w Niemczech od końca lutego bieżącego roku dyskusja pokazuje ewolucję stanowisk i może być zapowiedzią zmiany w różnych kierunkach.

Tegoroczny Zjazd Niemcoznawców widzimy jako jedno z wielu pól debaty o wyzwaniach, jakie pojawiły się w relacjach między Niemcami, a ich sąsiadami i partnerami na wschodzie. Zjazd jest cyklicznym spotkaniem naukowym, otwartym także na różne działania popularyzujące, organizowanym przez Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego Brandta Uniwersytetu Wrocławskiego. Nasza placówka w tym roku obchodzi 20 lecie swej działalności. Centrum jest wspólną inicjatywą Uniwersytetu Wrocławskiego i Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAD).

W poprzednich edycjach Zjazdu uczestniczyli badacze z Polski, Niemiec i innych krajów o już ustalonej pozycji, jednak zawsze dużą uwagę zwracano na obecność młodych niemcoznawców. Była to okazja do prezentacji bieżących prac, najnowszych publikacji, nawiązania kontaktów i wymiany.

W czasie tegorocznego Zjazdu zaplanowano dyskusje w różnych formatach, panele, prezentacje książek, projekcje filmów. Oficjalne otwarcie Zjazdu poprzedzi wernisaż wystawy prac znanego polskiego grafika i malarza od lat działającego w Niemczech, Wiesława Smętka.

Wiele paneli będzie podejmować tę problematykę ukraińską i wschodnioeuropejską z punktu widzenia Europy, a przede wszystkim Niemiec. W przypadku Niemiec nie chodzi jedynie o podjęcie refleksji nad dotychczasową polityką wschodnią i poddanie jej krytycznemu oglądowi. Proponowa-

ne przed laty podejście „zmiany poprzez handel” okazało się ostatecznie fiaskiem, było realizowane z dużą polityczną naiwnością. Niezależnie od tego przestawienie wektorów w niemieckiej polityce zagranicznej i bezwarunkowe wsparcie dla walczącej Ukrainy nadal budzi kontrowersje, wymaga dalszej pogłębionej dyskusji.

W czasie Zjazdu będą podejmowane nie tylko problemy bieżące, ale także dyskutowane możliwe scenariusze na przyszłość. Czy Europa poradzi sobie z kolejnym kryzysem? Jak kryzys uchodźcy wpływa na jej kondycję? Czy solidarność europejska w zakresie bezpieczeństwa energetycznego wytrzyma próbę czasu? Jakich odpowiedzi można się spodziewać z Berlina? Czy przeszłość, zwłaszcza II wojna światowa, nadal ma warunkować stosunek Niemców do Rosji?

Dużo miejsca zamierzamy także poświęcić współpracy i wymianie między uczelniami polskimi i niemieckimi. Osobny panel zostanie poświęcony wyzwaniom, przed którymi stoi szkolnictwo wyższe w czasie kryzysu na wschodzie kontynentu (wojna w Ukrainie, problem uchodźczy i inne).

Podczas Zjazdu odbędą się trzy główne wystąpienia i dyskusje. Wykład inauguracyjny wygłosi dr Marek Prawda, w drugim dniu Zjazdu odbędzie się dyskusja panelowa poświęcona polityce wschodniej Niemiec, natomiast w trzecim, ostatnim dniu obrad, przewidziano dyskusję panelową o postrzeganiu Polski przez Niemcy na przestrzeni stuleci.

W dyskusjach panelowych podjęte będą tematy z zakresu filmoznawstwa, historii, kulturoznawstwa, literatury, politologii, prawa, socjologii i innych. Organizatorzy postanowili przybliżyć główne debaty, jak sprawę obchodzenia się z przeszłością kolonialną, czy temat powojennych reparacji / odszkodowań. Wykaz paneli, prezentacji książek oraz projekcji filmów znajduje się w szczegółowym programie poniżej.

Biuro organizacyjne Zjazdu:

Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy'ego Brandta
Uniwersytet Wrocławski
ul. Strażnicza 1–3
PL–50–206 Wrocław
E-Mail: csne@uwr.edu.pl

Obrady będą się odbywać w trybie stacjonarnym i hybrydowym.

—

IV Zjazd Niemcoznawców

Wrocław, 19-21 października 2022

„Niemcy patrzą na Wschód”

PROGRAM

19 października (środa)

godz. 15.00

/ Wieża Matematyczna UWr, Plac Uniwersytecki 1, 50-145 Wrocław

Otwarcie wystawy prac Wiesława Smętka

pt. **„Historia w okładkach. Ilustracje polsko-niemieckie (1992-2022)”**

Prof. Jan Harasimowicz, dyrektor Muzeum UWr

Prof. Krzysztof Ruchniewicz, dyrektor Centrum im. Willy'ego Brandta UWr

Wiesław Smętek, autor prac

godz. 18.00

/ Aula Leopoldina UWr, Plac Uniwersytecki 1, 50-145 Wrocław

Powitanie

Prof. Robert Olkiewicz, rektor UWr,

Prof. Joybrato Mukherjee, prezydent DAAD

Jacek Sutryk, prezydent miasta Wrocławia

Martin Kremer, konsul generalny RFN we Wrocławiu

Thomas Guddat, Justitz Sachsen, Europa Sachsen, Verbindingsbüro Breslau

Wykład inauguracyjny

Dr Marek Prawda

Czy wojna w Ukrainie „uwschodni” Niemcy i Unię Europejską?

Dyskusja

Uczestnicy:

Joanna Stolarek, Basil Kerski, Marek Prawda,

moderacja: prof. Aleksandra Maatsch

Poczęstunek

Organizatorzy zapewniają tłumaczenie symultaniczne

godz. 9.00

/ CSNE, sala 13, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław

Panel: ***Nauka patrzy na Wschód?***

Uczestnicy:

prof. Robert Olkiewicz, rektor UWr,

prof. Joybrato Mukherjee, prezydent DAAD, rektor Justus Liebig Universität Giessen,

prof. Kornelia Freitag, prorektor Ruhr-Universität Bochum,

prof. Bogumiła Kaniewska, rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

moderacja: prof. Krzysztof Ruchniewicz, CSNE UWr

Organizatorzy zapewniają tłumaczenie symultaniczne

godz. 10.15

/ Instytut Filologii Germańskiej UWr, sala 205, Pl. Nankiera 15 b, 50-140 Wrocław

Panel: ***Temat wojny w Ukrainie w wierszach austriackiego pisarza Petera Paula Wiplingera***

oraz prezentacja dwujęzycznego wydania tomu wierszy Petera Paula Wiplingera

„Leuchtspuren 1967-2022 / Smugi 1967-2022”, Quaestio, Wrocław 2022,

red. Joanna Banachowicz i Edward Białek

Uczestnicy: dr Joanna Małgorzata Banachowicz, mgr Artur Robert Białachowski,

prof. Edward Białek

moderacja: dr Joanna Banachowicz, CSNE UWr

godz. 11.15

/ CSNE, sala 13, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław

Panel: ***Reparacje od Niemiec. Geneza, uwarunkowania polityczno-prawne i aktualne aspekty***

Uczestnicy:

Prof. Krzysztof Ruchniewicz (CSNE UWr)

Problem reparacji i odszkodowań dla Polski po II wojnie światowej (do 1989)

Prof. Jerzy Kranz

Problem reparacji od Niemiec po II wojnie światowej. Aspekty prawne

Prof. Jan Barcz (Konferencja Ambasadorów RP, Team Europe)

Znaczenie tzw. formuły pragmatycznej wypłaty świadczeń dla ofiar zbrodni nazistowskich zamieszkałych w Polsce w świetle porozumień z lat 1991-2000

moderacja: prof. Dariusz Wojtaszyn, CSNE UWr

godz. 11.15

/ CSNE, sala 43, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław

Panel: **German colonialism in Africa?**

Uczestnicy:

Jean-Luc Galabert (Rwanda):

Dreaming Rwanda, comparison of early Western written references on Rwanda with Rwandan oral traditions.

Assumpta Muragineza (Rwanda):

Regard rwandais sur le surgissement de l'homme « blanc » et la colonisation allemande au Rwanda

Adam Jones (Niemcy, Uni Leipzig): *Discovering African voices in European written sources. Examples from the mid-17th and early 20th*

Joanna Bar with Ransom Ngenge Tanyu (Polska, UJ): *The making and remaking of Cameroon with implications on its present geopolitical construct*

Karolina Marcinkowska (Polska, FNP i UW): *Body-related heritage in today's Rwanda: from colonial memories to gukuna ceremony*

moderacja: prof. Klaus Bachmann

godz. 13.00

Przerwa obiadowa

godz. 14.00

/ CSNE, sala 43, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław + zoom

Panel hybrydowy: **Global perspectives on the war in Ukraine**

Uczestnicy:

prof Vladimir Rouvinski, Facultad de Derecho y Ciencias Sociales,
Universidad Icesi, Cali Colombia

prof Adolfo Calatrava Garcia, Dep de Relaciones Internacionales y Historia,
Univesidad Complutense, Madrid

prof Stefan Garsztecki, Yale University, New Haven, USA
dr Jakub Bornio, Uniwersytet Wrocławski

moderacja: prof. Aleksandra Maatsch, prof. Soren Brinkmann

/ Muzeum Pana Tadeusza, Rynek 6, 50-106 Wrocław

Projekcja filmu: **„Znowu w Ukrainie. Powrót fotografa Juriego Kosina”** (2022)

po projekcji rozmowę z reżyserem Andrzejem Klamtem poprowadzi dr Ewa Fiuk

godz. 14.00

/ Biuro Saksonii we Wrocławiu, Max Born Forum, Pl. Wolności 4, 50-071 Wrocław

Prezentacja książki Wolfganga Templina, pt. **„Revolutionär und Staatsgründer, Józef Piłsudski - eine Biografie”** (Rewolucjonista i twórca państwa. Józef Piłsudski - biografia)
moderacja: Joanna Maria Stolarek

godz. 16.00

/ CSNE, sala 13, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław

Warsztat: **Historia sąsiada - wyzwania dla edukacji szkolnej**

Uczestnicy: dydaktycy i nauczyciele historii

moderacja: Ewa Skrzywanek, WCDN
dr Dominik Pick, CBH,
prof. Krzysztof Ruchniewicz, CSNE UWr
prof. Dariusz Wojtaszyn, CSNE UWr

/ CSNE, sala 43, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław

Panel: **Elity polityczne w Niemczech po 1949 roku**

Uczestnicy:

dr Piotr Kubiak, Instytut Zachodni - wystąpienie zdalne:

Od czterech do sześciu partii. System partyjny zjednoczonych Niemiec 1990-2022

dr Joanna Trajman, UWr:

Feministki kontra matki: działaczki Zielonych wobec emancypacji kobiet w RFN.

Wokół sporu o „Das Müttermanifest” (1987)

dr Marlena Piotrowska, UWr:

Kariery polityczne współprzewodniczących Partii Sojusz 90/Zieloni

dr Mariusz Kozerski, UWr:

Ścieżki karier politycznych w CSU

moderacja: dr Maciej Olejnik

godz. 18.00

/ Aula Leopoldina UWr, Plac Uniwersytecki 1, 50-145 Wrocław

Dyskusja panelowa

Polityka wschodnia Niemiec

Uczestnicy:

Rolf Nikiel, b. ambasador RFN, wiceprezydent Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik w Berlinie

Markus Meckel, b. minister spraw zagranicznych NRD

prof. Pierre-Frederic Weber, Uniwersytet Szczeciński

dr Anna Kwiatkowska, Ośrodek Studiów Wschodnich

moderacja: prof. Marek Zybura

Organizatorzy zapewniają tłumaczenie symultaniczne

21 października (piątek)

godz. 9.00

/ CSNE, sala 13, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław

Panel doktorantów: **(De)konstrukcje poniemieckości**

Uczestnicy:

Robert Piotrowski:

Powidoki owego poniemieckiego, czyli mój własny Landsberg / Warthe. [online]

Joanna Mielewczyk:

Pamięć zawarta w rzeczach - czyli o czym opowiadają przedmioty po wojnie do Wrocławia zabrane i te, które z miasta zabrali przedwojenni mieszkańcy. [online]

Tomasz Sielicki:

W polskim Wrocławiu, niemiecki tramwaj - to właśnie moja ojczyzna. Projekt renowacji zabytkowego wagonu jako element kształtowania tożsamości współczesnych wrocławian.

Jolanta Ryglewska:

„Poniemieckość” - dekonstrukcja i renowacja. Strategie pamiętania o niemieckiej przeszłości na przykładzie jeleniogórskiej starówki i Kościoła Łaski pw. Podwyższenia Krzyża Świętego.

Rudolf Urban:

(Re)konstrukcje. Mniejszość niemiecka w woj. opolskim i „promocja” języka niemieckiego w latach 90tych.

moderacja: dr Anna Kurpiel

godz. 11.00

/ CSNE, sala 13, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław

Panel: **Poniemieckość. Narracje i doświadczenia**

Uczestnicy:

dr Katarzyna Maniak, dr Anna Kurpiel:

Dziedzictwo przysposobione i porządek rzeczy.

dr Karolina Ćwiek-Rogalska:

Domy, kości i patery na ciasto. Nadawanie nowych znaczeń rzeczom zastanym na Pomorzu Środkowym.

dr Agata Zborowska:

W stronę antropologicznej teorii szabru.

dr hab. Małgorzata Praczyk:

Historia środowiskowa Ziemi Zachodnich.

dr Kinga Siewior:

Ojczystość i transfery krajobrazów.

moderacja: dr Anna Kurpiel, dr Katarzyna Maniak

godz. 11.00

/ CSNE, sala 43, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław + zoom

Prezentacja książki Josepha Garncarza pt. **"Zmienność upodobań. Preferencje filmowe Europejczyków w latach 1896-1939"**

z udziałem autora online i tłumacza na żywo, moderacja: prof. Andrzej Gwóźdź

Organizatorzy zapewniają tłumaczenie symultaniczne

godz. 13.00

Przerwa obiadowa

godz. 14.00

/ CSNE, sala 13, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław

Panel: **Sport pomiędzy Wschodem i Zachodem**

Uczestnicy:

dr Jarosław Owsiański:

Rozwój piłkarstwa niemieckiego na ziemiach polskich zaboru pruskiego w latach 1900-1914 na tle sytuacji politycznej

dr Rafał Jung:

Polski futbol w cieniu Hitlera. Polityczne kulisy pierwszego w historii meczu piłkarskiego reprezentacji Polski i Niemiec

prof. Artur Pasko:

"Dlaczego byliśmy przeciwni Monachium". Polityczne dylematy państw bloku wschodniego wobec Igrzysk Olimpijskich w 1972 r.

moderacja: prof. Dariusz Wojtaszyn

/ CSNE, sala 43, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław

Panel studencki: **Niemcy oczami studentów? Pokazowy focus group interview**

Uczestnicy:

Wiktoria Morawska, Krzysztof Nowak, Anna Biernacka, Marianna Bartłomiejus-Samołyk, Julia Wrotyńska, Daria Bojanowicz, Maja Włodarczyk, Kinga Bill

moderacja: Wiktoria Morawska

/Refektarz, Ossolineum, ul. Szewska 37, 50-139 Wrocław

Prezentacja książki: Prezentacja pierwszego tomu serii **„Polska - Niemcy: wspólna historia”** zatytułowanego **„Nowi sąsiedzi w środku Europy. Polska i Rzesza w średniowieczu”**

autorstwa Norberta Kerskena i Przemysława Wiszewskiego w tłumaczeniu Marka Zybura

Uczestnicy:

prof. prof. Przemysław Wiszewski, Peter Oliver Loew, Marek Zybura,

dr Norbert Kersken

moderacja: prof. Krzysztof Ruchniewicz

godz. 16.00

/ CSNE, biblioteka, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław

Panel: **Literatura polska w niemieckim eterze**

Uczestnicy:

Ewelina Godlewska-Byliniak:

Teatr radio-logiczny Tymoteusza Karpowicza,

Berthold Kandora:

Sławomir Mrożek i Jürgen Neven-du Mont w świetle korespondencji,

Piotr Przybyła:

The special sound of the german radio. Czy polska literatura po niemiecku brzmi lepiej?

moderacja: prof. Marek Zybura

/ CSNE, sala 13, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław

Panel: **Granica polsko-niemiecka jako przestrzeń współpracy, perspektywa społeczeństw przygranicznych**

(moderacja: Paweł Kolbusz)

/ Muzeum Pana Tadeusza

Projekcja filmu: **„Klucze”** (1973, reż. Egon Günther).

po seansie dyskusja pt. **Niemieccy filmowcy w drodze do sąsiada** z udziałem prof. Andrzeja Gwoździa i dr Ewy Fiuk, moderacja: dr hab. Andrzej Dębski

godz. 19.00

/ CSNE, sala 13, ul. Strażnicza 1-3, 50-206, Wrocław

Panel zamykający:

Niemcy patrzą na Polskę: „dziesięć wieków zmagania” czy „dojrzałe sąsiedztwo”?

Uczestnicy:

Adam Krzemiński, prof. Krzysztof Ruchniewicz, prof. Marek Zybura,

moderacja: dr Piotr Przybyła